

In Memoriam

Sevgili Ali'ye...

İnsanlar bedensel varlıkları vefa ettiği kadar değil, başkalarının hayatlarında bıraktıkları izlerin, duyguların ve etkilerin süreklilikleri ve dönüşümleri kadar ömür sürerler demişti bir filozof. Ali Fıkırkoca, kendine has tarzı ve zarafetiyle dokunduğu hayatlarda iz bırakan, dostlarını, öğrencilerini ve sevdiklerini, hayatlarında yeni düşünme ve hissetme biçimlerinin önünü açacak yoğunluklara ve etkileşimlere sevk eden çok özel bir insan, akademisyen ve dosttu. Bir dost, onun dostluğuna nail olanlar için her zaman yeri doldurulamaz ve nadide olandır. Onunla aramızda vuku bulan karşılaşma, bizleri kendi dışımıza taşıdığı gibi, bizim kendimizle yeniden buluşmamıza, hayatı yeniden anlamlandırmamıza da imkân tanır. Dostluk üzerine yazdıklarında Ulus Baker, fiziksel-uzamsal yakınlığı zorunlu olarak ön varsaymayan bir tek (üçüncü) beşeri ilişki türü varsayabileceğimizi, bunun ise, ille de zorunlu bağlar veya kölelikle sonuçlanmayacak tek sosyal ilişki tarzı, yani dostluk olduğunu söylemişti. Sonuçta, dini, ailevi ve sivil bağlar (yurttaşlık) her zaman “dayatılır” ve bir mensubiyeti ve kimliği ön varsayarken, dostluk, cinsiyet, coğrafya, etnik kimlik ya da fiziksel yakınlığa herhangi bir göndermede bulunmaksızın bireyleri birbirine bağlar demektedy Baker. Dost olarak gördüğümüz kişi basitçe dışarıdan bağlılık hissettiğimiz ve sorumluluk

duyduğumuz bir birey olmanın çok ötesinde, dünyayla olduğu kadar bizzat kendimiz ile kurduğumuz ilişkinin de belirleyicisi olan ideal bir kişiliktir. Ortak bir tarihi aktif olarak bizlerle paylaşarak bizlerin hayatını zenginleştiren, bizlere kendi hayatıyla etik-politik bir ideal ve hayat karşısında tutum alma rehberi sunan kişidir dost. Yani zarafetiyle, hem-dertliğiyle ve yakınlığıyla sizi kendi cümlelerinde karşılayan ve dostluğun ortak dünyasını sözün, dayanışmanın ve beraberliğin birlikteliğinde kuran Ali Fıkırkoca'dır.

Ali Fıkırkoca yazdıkları, ürettikleri ve söyledikleri kadar, dostluğuyla ve arkadaşlığıyla da bu ortak dünyayı sevdiklerine açan ve dostluğun bu ortak dünyasını beraber deneyimlemenin ön koşulu olan özeni onların hayatına, dertlerine ve ilgilerine gösteren biriydi. Ali için bu özen, söz konusu etik-politik varoluşu, hayatına bakışımızı, muhabbetimizi ve ilgimizi çevirdiğimiz kişiyle, yani dostumuzla, öğrencimizle veya meslektaşımızla beraber var etmemizin ayrılmaz parçasıydı. Benim gibi Ali'yle arkadaşlık etmiş olanların pek çoğunun hayatında bu özenin ve onun dostluğunun hakikatinin izlerini taşıdığına eminim. Ali aynı özeni, son derece ciddiye aldığı, kişisel ilişkilerindeki derinliğin bir benzerini oluşturmaya gayret ettiği akademik ilişkilerine de taşırdı. Akademi Ali Fıkırkoca için basitçe mesleki kariyer için seçilmiş ve bir başka meşguliyetle kolayca değiştirilebilecek bir alan değildi. Bu nedenle, iki kelimeyle de olsa sevgili Ali Fıkırkoca'nın entelektüel duruşu, akademik çalışmaları ve benzersiz dostluk etme biçimiyle, bizlere nasıl bir rehber sunduğuna, ilgisini yönelttiği akademik dünyada neleri dert ettiğine değinmek istiyorum.

Akademisyenlerin yer aldıkları kurumlarda kendilerini akademik ve entelektüel duruş tarzlarıyla değil, yayınlarının sayısıyla, o yayınların basıldığı dergilerin unvanıyla ve de aldıkları atıfların toplamıyla farklı kılmaya çalıştığı bir dönemde Ali, kendine özgü akademik tarzıyla ve uzun süredir erozyona uğratılmak istenen bir entelektüel oluş biçimiyle kendini farklı kılmayı beceren ender insanlardandı. Yeniliği dar anlamda bir akademik ilgi konusu olarak almayan ve onu üretim ve pazar ilişkilerine indirgemeyen bir tutum olarak, düşüncede yenilikçi süreçleri kışkırtmayı, yeniyi aramayı ve çağırmayı seven bir duruşu ve tarzı vardı sevgili Ali'nin. Bu nedenle yaptığı konuşmalarda, ego merkezli kişisel ilişkilerin içerisine batmış, patronaj ağları aracılığıyla kabileleştirilmiş ve hizip çatışmaları tarafından tahakküm altına alınmış bir akademik hayatın serbest ve yenilikçi bir düşünme biçiminin önündeki en büyük engel olduğunu ifade eder ve bu tür bir kişisel tahakküm ve iktidar düzenine karşı sürekli olarak kurumsallığın ve akademiye temel hakların yerleşmesinin önemini vurgulardı. Onunla beraber çalışanların kolayca tanık olduğu gibi, Ankara Üniversitesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde aldığı görevlerde ve sosyal bilim dergilerinin yazı kurullarına yaptığı katkılarda bu kurumsallığın inşa edilmesine özellikle çabaladı. Bunun

yanında iktidarın akademide basitçe tepeden inşa olmadığını ve bilgiyle kurduğumuz ilişkinin bizlerin kendisiyle kurduğu bir ilişki olduğunun son derece farkında olduğu için, kendi konularımızı eleştiriye açık bir şekilde kurmamızı olanaklı kılacak bir düşünümSELLİĞİN önemini her daim vurguladı.

Üniversite üzerine konuşmalarında, kendi yapıp ettiklerimiz, bakış açılarımız ve konularımız üzerine düşünmeye dayalı böyle bir çabanın eksikliğinin hem kurumsallaşmanın hem de üniversitede temel hakların yerleşmesinin Türkiye'deki en önemli engellerinden biri olduğunu ifade ederdi. En kritik karar alma anlarında bu temel ilkeleri gözeterek bir duruş sergilemeye gayret etti. Aynı zamanda bu tür bir akademik dünyanın içerisinde yer aldığı sosyal ve siyasal evrenden bağımsız oluşturulamayacağını bildiği için, kendi çalışma konularını kamusal bir problem olarak kurmaya, onları toplumu merkeze alarak sorunlaştırmaya çabaladı. Ali Fıkrkoca'nın teknolojiden organizasyona, küreselleşmeden yenilik tartışmalarına kadar uzanan akademik çalışmalarına göz atacak olanlar, onun bu tutumunun ilgili meseleleri dar disiplinler perspektiften ele alanlardan nasıl farklılaştığını kolayca göreceklerdir. Bu perspektifin bir uzantısı olarak da kendi etrafında, akademik çalışmayı sadece bireysel olarak masa başında başarılabilir bir şey olarak görmeyen ve her zaman ortak çalışmayı teşvik eden bir anlayışı hayata geçirdi. Ali Fıkrkoca için birlikteliğe dayalı bir akademik kamusal ortam oluşturma, basit bir dayanışma ve akademik topluluk oluşturma meselesinin çok ötesinde, bilgi ile kurduğumuz ilişkilerin ancak kolektif etkileşimler ve akıl yürütmeler içerisinde dönüşerek özgürleşebileceği inancından beslenen temel bir gerçektir. Onun akademide kendine özgü duruşuyla ortaya koyduğu bu etik-politik duruş, hiç kuşku yok ki yaşamaya, hayatını doldurduğu dostlarının ve öğrencilerinin çalışmalarında kendine yeni yollar bulmaya, yenilikçi düşüncenin önünü açmaya ve dostluğunun açtığı yoğunluklara yerleşerek çoğalmaya devam edecek. Çünkü başta adını belirtmeden düşüncesini andığım filozofun, yani Spinoza'nın ifadesiyle Ali Fıkrkoca'nın hem benzersiz dostluğu hem de kısaca değindiğim akademik duruşu bizler için mutlu bir karşılaşma olarak anısını her daim muhafaza edip, onun zarafeti ve özeniyle bir kudret artışı olarak hayatlarımıza sürekli olarak yeniden dönecek.

Zafer Yılmaz